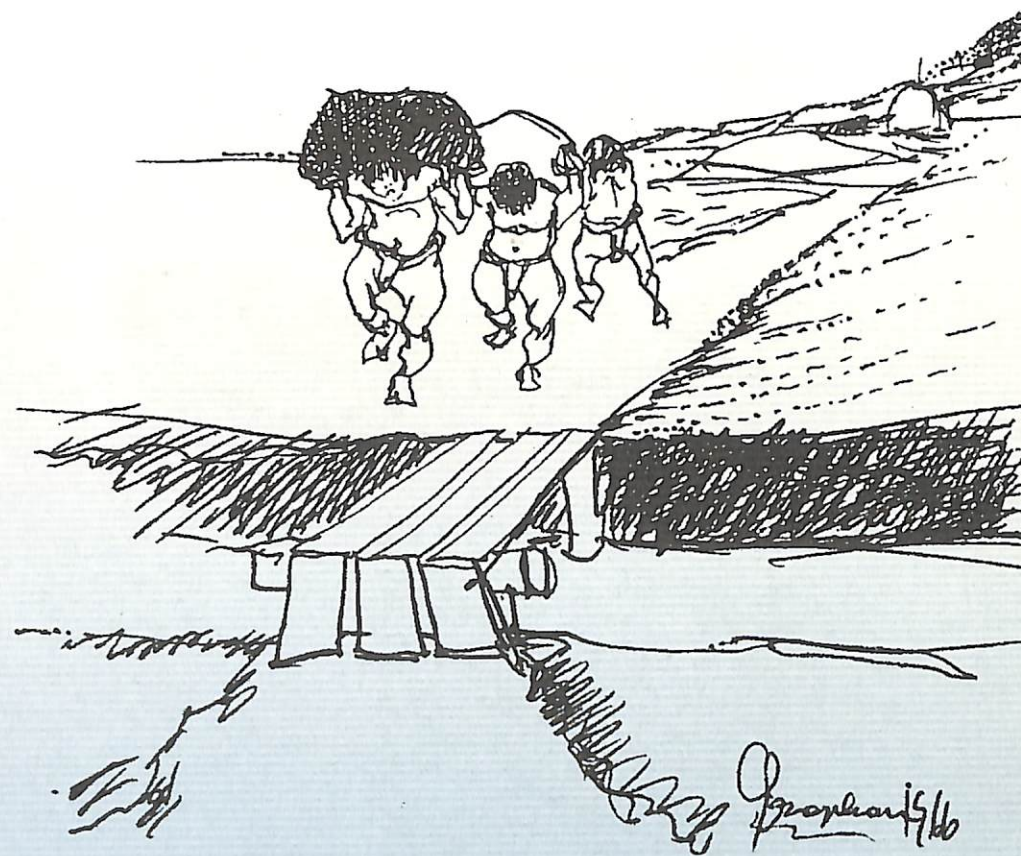

Rama IX Art Museum Foundation

นิทรรศการ ประพันธ์ ศรีสุตา
ภาพร่างต้นแบบภาพพิมพ์ไม้แกะ 2508 - 2510
 Praphan Srisouta ■ Sketches for Woodcuts 1965 - 1967

4 - 30 มิถุนายน 2545 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพฯ
 June 4 - 30, 2002, The National Gallery, Chao Fa Road, Bangkok.

...ตราที่ผู้คนส่วนใหญ่ พุด้อยโอกาส
 ยังถูกเอาเปรียบด้วยเงินที่แข็งแรง
 และมันคงกว่าทางเศรษฐกิจ
 และตราใบที่มวลชนพุด้อยโอกาส
 ยังไม่ยอมค้อมหัวให้กับความอยู่ดีมีสุขทั้งหลาย
 ตราใบนั้นแสงสว่างอันไร้แห่งความหวัง
 ของมนุษยชาติก็ยิ่งจะพอเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือ
 มีดมนของสัตว์โลกทั้งหลายทั้งปวง

ประพันธ์ ศรีสุตา

Rama IX Art Museum Foundation

Rama IX Art Museum Foundation

นิทรรศการ ประพันธ์ ศรีสุตา
ภาพร่างต้นแบบภาพพิมพ์ไม้แกะ 2508 - 2510
 Praphan Srisouta ▪ Sketches for Woodcuts 1965 - 1967

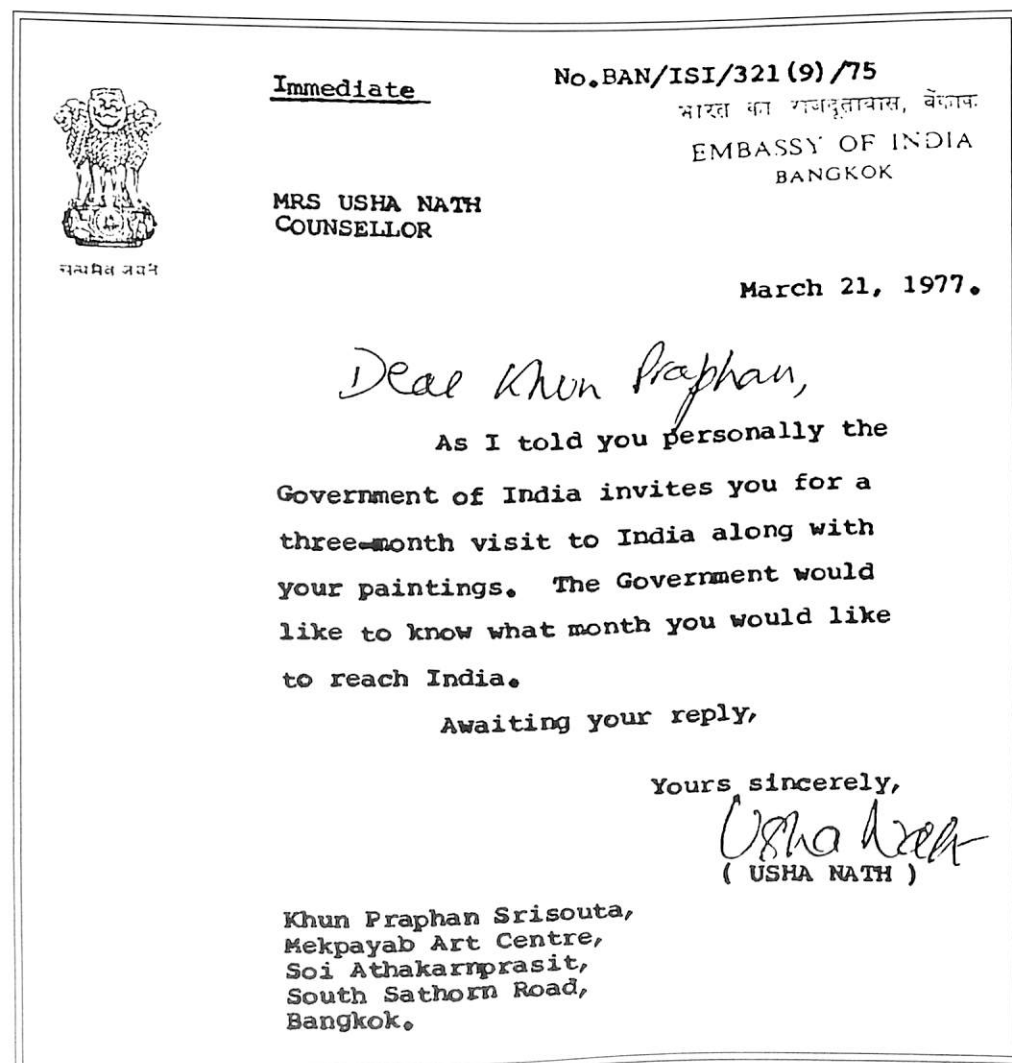
4 - 30 มิถุนายน 2545 พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ หอศิลป์ ถนนฟ้าผ่า กรุงเทพฯ
 June 4 - 30, 2002, The National Gallery, Chao Fa Road, Bangkok.

"The strength & originality of Praphan Srisouta's woodcuts have already placed him in the forefront of the Thai Young Artists. His rural scenes, & appealing impressions of children at play, ring a nostalgic note & are as typical of Thailand as Hiroshige's prints are of Japan".

Pantip Chumbhot

H.R.H. Princess Pantip Chumbhot of Nagara Svarga
Suan Pakkad Palace,
Bangkok,
8th August 1962.

"His subjects are scenes from the Thai countryside of to-day. Apart from being the records of Thai life in the country at the present time, Mr. Srisouta's prints seem to have the vigour and simplicity of the sort of life which he portrays, together with a fine style which, though modern, still remains genuinely Thai in spirit. His prints will certainly be very valuable both artistically and historically in the years to come".

Kukrit Pramoj
Bangkok 1962.

Rama IX Art Museum Foundation

Brief Translation of the Newspaper Article on Praphan's Exhibition by Koh Nguang How

Published in "Nanfang Evening Post", 20 Jan 1963, in Chinese

Written by Singapore Artist and Writer Lim Mu Hue on 31 Dec. 1962 (พ.ศ. 2505)

Title: "Views on Praphan's Woodcut Exhibition and Woodcuts in Singapore"

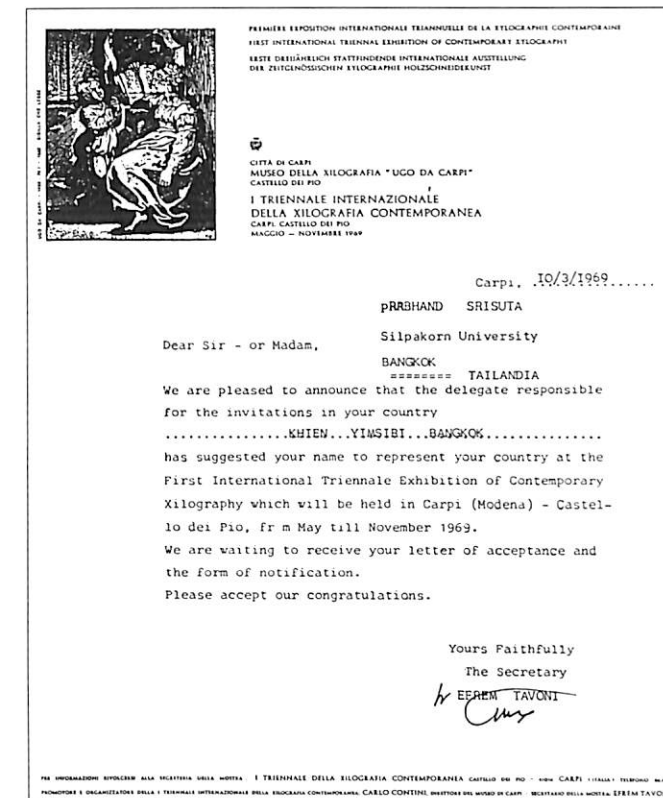
"The young Woodcut artist Praphan Srisouta from Thailand is a fine example of an artist with natural talent. However, he should continue to work hard and not be burdened by his future fame and fortune.

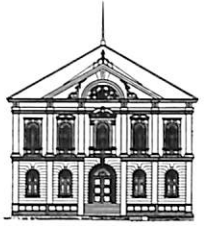
This is Praphan's second solo exhibition after the first in Thailand recently. Seventy over of his works was shown for ten days at the Thai Embassy here.

The exhibition was well received by the artistic community here. This writer feels that Praphan has reached an excellent level which is not achieved by our young artists. All humble and honest artists would certainly agree!

The audiences seem to be taken on a tour of some Thai villages after viewing the works in the exhibition. It also brought back some of our memories of the familiar childhood games activities.

Praphan's works realistically portray the lives of the hardworking farmers by experiencing it. Such works are better than those artists who rely on theories of Realism".

โรงเรียนสอนภาษาสมาคมนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกา (เอ. ยู. เอ.)
American University Alumni Language Center (A. U. A.)

179 Rajadamri Road, Bangkok 5 Thailand. Tel. 527067

January 26, 1977

Mr. Praphan Srisouta
Administrative and Art Director
The Bhirasri Institute of Modern Art
Soi Atthakarnprasit
Off Sathorn Tai Road, Bangkok

Dear Khun Praphan,

On behalf of the AUA Language Center it is my privilege to express our appreciation for your participation as a speaker in a panel discussion on the subject "The Role of Humanities in Restoring The Human Spirit." It was a pleasure to welcome you to AUA.

I and our staff wish to extend our appreciation to you and hope that we will have the opportunity of working together again. Thank you very much.

Sincerely,

Robert W. Keith
Director of Activities

Rama IX Art Museum Foundation

อาจารย์ประพันธ์ ศรีสุตา เป็นศิลปินหนึ่งในจำนวนไม่กี่ท่านที่มีชื่อเสียงด้านงานภาพพิมพ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งจากสังคมไทยและในระดับสากล ผลงานภาพพิมพ์ของอาจารย์ประพันธ์ นอกจากจะแสดงถึงความยอดเยี่ยมทางด้านศิลปกรรมแล้ว ยังบอกเล่าและสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของสังคมไทยในอดีต ซึ่งนับวันจะเลือนหายไปจากสายตาของคนไทย นับเป็นผลงานที่มีความสำคัญทางศิลปะและเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกเรื่องราวต่างๆ ของสังคมไทยยุคหนึ่งไว้ได้อย่างน่าสนใจยิ่ง

อาจารย์ประพันธ์ ได้ทุ่มเทสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์เป็นจำนวนมาก และได้รวบรวมภาพร่างต้นแบบภาพพิมพ์ไม้แกะ ในช่วง พ.ศ. 2508-2510 ไว้ประมาณ 180 ชิ้น ซึ่งภาพทั้งหมดเป็นภาพร่างผลงานภาพพิมพ์ในยุคต้นๆ ที่ได้สร้างชื่อเสียงให้แก่อาจารย์ประพันธ์และยังมีผลงานภาพพิมพ์ที่ไม่เคยได้จัดแสดงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนที่ใดมาก่อนอีกส่วนหนึ่ง

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้ติดต่อขอเชิญอาจารย์ประพันธ์ นำผลงานชุดนี้ มาจัดแสดงเผยแพร่เพื่อประโยชน์ของการศึกษา และผู้มีใจรักศิลปะมีโอกาสได้ชื่นชม ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ซึ่งอาจารย์ได้ให้เกียรตินำผลงานที่รวบรวมไว้มาจัดนิทรรศการ จึงนับเป็นความโชคดีเป็นอันมากที่ภาพร่างต้นแบบภาพพิมพ์ไม้แกะชุดนี้ จะได้ออกมาแสดง และได้ประจักษ์ถึงความสามารถของอาจารย์ประพันธ์ ศิลปินอาวุโสรุ่นบุกเบิกของไทย

ศักดิ์ชัย พจน์นันท์วานิชย์
ผู้อำนวยการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์

ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้กล่าวไว้ว่า

“วิชาวาดเส้นคือ ไวยากรณ์ของช่าง (ศิลปะ)”

ด้วยเหตุนี้ เมื่อท่านได้วางรากฐานการศึกษาศิลปะขึ้นในประเทศไทย จึงเน้นวิชาวาดเส้น (Drawing) เป็นวิชาเอกและจัดระบบการเรียนการสอนวิชาการศึกษาเส้นไว้ค่อนข้างจะมาก ทุกภาคเรียนของการศึกษาจะบรรจุวิชาการศึกษาเส้นไว้ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ถึงกระนั้นก็ตาม ดูเหมือนว่าท่านยังไม่ค่อยจะพอใจเท่าใดนัก ที่เห็นว่าชั่วโมงปฏิบัติงานของการวาดเส้นยังน้อยเกินไปเสียด้วยซ้ำ ที่ต้องเรียนเพียงสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง จึงมีวิชาที่จะต้องมาเพิ่มพูนทักษะในการวาดเส้นเพิ่มเติมอีกหลายวิชา เช่น วิชาทัศนียวิทยา แสงและเงา (Perspective and Shadow) วิชากายวิภาค (Anatomy) ซึ่งจะต้องศึกษาการเขียนกระดูกและกล้ามเนื้อของคน รวมทั้งสัตว์ประเภทต่างๆ นอกจากนั้นยังมีวิชาค้นคว้าศิลปะไทย (Research of Thai Art) หรือสมัยนี้จะเรียกว่าเป็นวิชาวิจัยศิลปะไทยอะไรอย่างนั้น ที่แน่ๆ ก็คือ นักศึกษาจะต้องไปคัดลอกจิตรกรรมฝาผนังฝีมือปรมาจารย์ทั้งหลาย เช่น ฝีมือของอาจารย์ขรัวอินโข่ง ที่พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ หรือไม่มีฝีมือของอาจารย์คงแป๊ะ และอาจารย์ทอง อยู่ที่วัดสุวรรณาราม แถวคลองบางกอกน้อย

“

ท่านยังแนะนำให้นักศึกษา
มีการปฏิบัติงานนอกเวลาเรียน
คือ การพกพาเครื่องเขียนพร้อมที่
จะเขียนภาพหรือสเก็ตซ์ภาพอยู่ตลอดเวลา เช่นหัดคัดลอกงานศิลปะในที่
สำคัญ ด้วยดินสอดำรูปเล็ก ๆ
ประมาณ 4-5 ตารางนิ้ว
และลงน้ำหนักขาวดำ

”

ที่ท่านไม่โปรดเลยก็คือ การที่นักศึกษาใช้เวลาว่างนั่งแกว่งเท้าหั่วรอต่อกระซิกกัน ปล่อยให้เวลาผ่านไปโดยไร้ประโยชน์ บางครั้งท่านคงรู้ว่า พวกเราเบื่อการเขียนภาพอยู่เหมือนกัน ท่านว่า “ทำไมไม่ไปอ่านหนังสือ” ท่านถือว่าการอ่านหนังสือเป็นการพักผ่อน คลายเครียดหรืออย่างไรไม่ทราบ ซึ่งก็ทำให้ผู้ที่เชื่อฟังท่านเปลี่ยนอาชีพ จากการที่ตั้งใจจะเป็นศิลปินปั้นรูปเขียนรูป กลายเป็นนักเขียน นักประพันธ์ไปเลยก็มีอยู่หลายคน

วิชาที่กล่าวมาโดยสังเขปนี้ล้วนแล้วแต่เป็นวิชาส่งเสริมทักษะวิชาการวาดเส้นแทบทั้งสิ้น ถึงกระนั้นก็ตามท่านยังแนะนำให้ นักศึกษามีการปฏิบัติงานนอกเวลาเรียนคือ การพกพาเครื่องเขียนพร้อมที่จะเขียนภาพหรือสเก็ตซ์ภาพอยู่ตลอดเวลา เช่น หัดคัดลอกงานศิลปะในที่สำคัญด้วยดินสอดำรูปเล็ก ๆ ประมาณ 4-5 ตารางนิ้ว และลงน้ำหนักขาวดำ คือ หัดอ่านภาพเขียนสีให้เป็นน้ำหนักขาวและดำ เพื่อวันหนึ่งถ้าได้เขียนภาพสีแล้วจะทำให้เก่งเรื่องของน้ำหนักสี และสิ่งที่ท่านมักจะเน้นอยู่บ่อย ๆ ก็คือ เรื่องของน้ำหนักแสง-เงาที่เรียกว่า Chiaroscuro อาจจะเป็นเพราะท่านเป็นประติมากร หรือที่เราเรียกกันว่าช่างปั้น ศิลปินคนโปรดของท่านคือ ไมเคิลแองเจโล และเมื่อพูดถึงเพลงคีตกวีคนโปรดของท่านคือ บีโธเฟ่น ท่านถือว่าผลงานของทั้งสองท่านนี้มีพลังยิ่งใหญ่และดูเหมือนจะมีเคล็ดลับอันหนึ่งคือมีน้ำหนักที่หนักแน่นเปรียบเหมือนการติดกันของแสงและเงาที่พอเหมาะลงตัว

วิชาวาดเส้นที่เน้นหนักคือ การเขียนรูปคน ซึ่งก็ไม่พ้นการเขียนคนทั้งตัว (Figurative) หรือไม่ก็ภาพเหมือน (Portraiture) พอเห็นว่าพวกเราแข็งและตื้อกันเพราะความซ้ำซาก ระยะเวลาจะมีการเปลี่ยนเรื่องราวให้พวกเราได้สนุกกันบ้างเช่น ไปเขียนสัตว์ที่เขาเดิน ไปเขียนควายที่โรงฆ่าสัตว์แถวถนนตกบ้าง และที่ผ่อนคลายมากที่สุดก็คือ ไปเขียนต้นไม้ใหญ่ เช่น ต้นก้ามปู

สำหรับผู้เขียนมีจุดอ่อนการเรียนวิชากายวิภาค ซึ่งตอนนั้น ท่านอาจารย์สนั่น ศิลากร เป็นผู้สอน ท่านเขียนรูปเร็วเป็นจักรพรรดิ กระดานดำแผ่นยาว ๆ หน้าห้องของท่านจะเขียนไปอธิบายไป และให้นักศึกษาลอกตาม เมื่อท่านเขียนสุดกระดานด้านขวาแล้วท่านก็จะกลับมาลบกระดานด้านซ้าย เขียนไปอธิบายไปอย่างนั้นและพวกเราเขียนตามไม่ค่อยจะทัน จึงเป็นผลทำให้สอบกันไม่ค่อยจะผ่าน ต้องมานั่งท่องบททวนเพื่อสอบแก้ตัวกันทุกปี ด้วยเหตุนี้จึงต้องนั่งสเก็ตซ์ภาพคนตัวเล็กตัวน้อยเล่นกันตลอดทั้งปี เรียกว่าต้องเขียนสัดส่วนของคน กล้ามเนื้อ พร้อมทั้งจดจำชื่อของกระดูกและกล้ามเนื้อที่สำคัญ ๆ ให้ขึ้นใจ ในที่สุดวันหนึ่งก็รู้สึกว่าการเขียนภาพคนไม่ใช่เรื่องที่ยากเย็นอะไร จะให้มันทำอะไรก็ได้ตามใจ แต่เนื่องจากได้เคยไปคัดลอกฝีมือครูโบราณตามวัดวาอารามดังที่กล่าวมาแล้ว จึงได้รับอิทธิพลด้านบุคลิกคนจากจิตรกรรมฝาผนังไทยเหล่านั้นมาพอสมควร

ประพันธ์ ศรีสุตา ในช่วงปี 1967

“

การแกะไม้อัดนั้นไม่ค่อยสะดวก
แต่หากทำได้จะมีผลที่ค่อนข้างดี
เพราะมันสะท้อนจิตวิญญาณความเป็นไม้
ออกมาในภาพพิมพ์ได้อย่างดี

”

เมื่อเริ่มต้นทำภาพพิมพ์ไม้แกะครั้งแรกราวปี พ.ศ. 2503 นั้น ก็เริ่มทำภาพคน จำได้ว่าทำไว้ทั้งหมดสามภาพ ดูเหมือนจะเป็นภาพเด็กผู้หญิงทั้งหมด กรรมวิธีคือใช้แผ่นเมโซไนท์ (Masonite Hardboard) หรือที่พวกเราเรียกกันว่ากระดานอัดนำมาแกะ เมื่อพิมพ์ด้วยหมึกพิมพ์สีดำและตากให้แห้งดีแล้วได้นำเอาสีน้ำผสมสีโปสเตอร์แต่งเติมให้มีสีสันขึ้นมา แต่มารู้สึกว่ามันไม่ค่อยจะเป็นกรรมวิธีการทำภาพพิมพ์ไม้แกะเท่าใดนัก ถึงแม้ว่าเมื่อนำส่งผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ และได้รับรางวัลเกียรตินิยมเหรียญทองแดงในปีต่อมาก็ตาม หลังจากนั้นจึงได้ทำภาพพิมพ์ไม้แกะที่คิดว่าน่าจะเป็นกระบวนการของการสร้างภาพพิมพ์สีที่ถูกต้องกว่า คือใช้ไม้อัดโดยกรรมวิธีทำแม่พิมพ์เดี่ยวแกะและพิมพ์หลายครั้ง และภาพนี้ได้รับรางวัลเกียรตินิยมเหรียญทองแดง จากงานนิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติอีกครั้งหนึ่ง ได้พบว่าการแกะไม้อัดนั้นไม่ค่อยสะดวก แต่หากทำได้จะมีผลที่ค่อนข้างดี เพราะมันสะท้อนจิตวิญญาณความเป็นไม้ออกมาในภาพพิมพ์ได้อย่างดี ได้นำแผ่นไม้อัดมาแกะแม่พิมพ์ขาวดำในเวลาต่อมาอีก 2-3 แผ่น และต้องเลิกเพราะเครื่องมือแกะที่พอจะหาได้สมัยนั้นคุณภาพไม่ค่อยจะดี และสิ้นเปลืองมากจึงได้ใช้แผ่นเมโซไนท์เป็นแม่พิมพ์ ซึ่งมันสอดคล้องกับลักษณะของภาพที่คิดค้นได้ในเวลาต่อมา คือการเขียนภาพเกี่ยวกับชีวิตชาวบ้านในชนบท เมื่อนำไปร่วมแสดงที่งานนิทรรศการครั้งแรกของวงสวนผักกาด 2504 ก็ได้รับรางวัลที่ 1 ประเภทภาพพิมพ์ และถือว่าประสบความสำเร็จค่อนข้างสูง บางภาพขายไปจนหมดชุดจำนวนการพิมพ์คือ 20 ภาพ แต่ปัญหาก็เกิดขึ้นเพราะรัฐบาลสมัยนั้นสั่งห้ามนำเข้าแผ่นเมโซไนท์ เพราะจะมาแย่งตลาดไม้อัดไทย จึงทำให้การทำภาพพิมพ์ที่ใช้แผ่น

เมโซไนท์ลำบาก ที่พอจะหาได้ เช่น จัดเอามาจากฝักกันห้องของหอพักบ้าง จากใต้บันไดบ้าง ต่อเมื่อมีโอกาสเดินทางไปแสดงงานที่สิงคโปร์ จึงตัดเป็นแผ่นเล็ก ๆ ส่งกลับมาได้จำนวนหลายร้อยแผ่น แต่ก็มีปัญหาการขอผ่อนผันการนำเข้าจากกรมศุลกากรค่อนข้างมาก เพราะเป็นสินค้าต้องห้าม เมื่อจัดการนำผ่านแดนด้วยความอนุเคราะห์ของเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรแล้ว จึงได้มีโอกาสสร้างงานภาพพิมพ์ไม้แกะต่อมาอีกหลายร้อยภาพ สมัยที่ทำภาพพิมพ์ครั้งแรกจำได้ว่าไม่เคยร่างภาพไว้ก่อน ส่วนใหญ่จะเขียนลงบนแผ่นกระดานด้วยหมึกอินเดียเงินอิงค์ด้วยปากกาเบอร์ 5 หรือปากกาคอแรง์โดยตรง หลังจากนั้นก็แกะและพิมพ์

ด้วยเหตุนี้ภาพร่างบนกระดาษหรือสเก็ตช์สมัยแรก ๆ จึงไม่มี ภาพร่างหรือสเก็ตช์ที่นำมาจัดพิมพ์ใน
 สุกิบัตรเล่มนี้ได้เขียนไว้ในปี 2508 เป็นส่วนใหญ่ที่เมืองฮานโนเวอร์ ครั้งที่ไปศึกษาอยู่ที่แวร์คเคินส์ชูล์ ฮานโนเวอร์
 1 ภาคเรียน เพราะคิดถึงบ้านและไม่สะดวกที่จะทำภาพพิมพ์ไม้แกะ มีอีกจำนวนหนึ่งที่เขียนไว้สมัยที่เรียนอยู่ ณ
 กรุงเบอร์ลิน ในปีต่อมา ภาพเหล่านี้หายไปสามสิบปีเศษ และเมื่อค้นพบจึงเห็นว่าน่าสนใจและอาจจะมีประโยชน์
 หากนำมาจัดแสดงและพิมพ์เผยแพร่ เพื่อให้เห็นกระบวนการของการสร้างภาพพิมพ์ไม้แกะขึ้นพื้นฐาน เมื่อกลับมา
 เมืองไทยในปี 2510 หลายภาพได้นำมาผลิตเป็นแม่พิมพ์ และหลายภาพยังไม่ได้ผลิตเนื่องจากในปีนั้น (2510)
 หลังจากสร้างแม่พิมพ์จากภาพสเก็ตช์ดังกล่าวได้ประมาณ 90 ภาพหรือร้อยละเก้าสิบของภาพที่เหลือ ก็เป็นเหตุบังเอิญ
 ได้พบแนวความคิดใหม่ในการทำภาพพิมพ์อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งก็น่าสนใจเป็นอย่างมาก จึงได้สานต่อความคิดใหม่
 สร้างงานชุดนี้อีก 4 ปี ถึงปี 2513 ได้ผลงานอีกราวสองร้อยกว่าภาพ และหลังจากนั้นเดินทางไปศึกษาต่อที่สหรัฐ
 อเมริกาจึงยุติการทำภาพพิมพ์ไม้แกะไว้แค่นั้น สรุปแล้วระยะเวลาทั้งหมดสิบปีพอดี ซึ่งน่าจะเพียงพอแล้วสำหรับ
 ผู้ที่ใฝ่ฝันจะเป็นจิตรกร (Painter) แต่ต้องมีเหตุบังเอิญมาเป็นคนทำภาพพิมพ์ไม้แกะโดยไม่ตั้งใจ สุกิบัตรเล่มนี้
 ได้นำภาพร่างบนกระดาษแผ่นเล็กๆ มาจัดพิมพ์ไว้ 76 ภาพจากจำนวนทั้งหมด 176 ภาพ

เมื่อพิจารณาถึงผลงานทั้งหมดนี้ จึงตั้งคำถามกับ
 ตัวเองว่า บ่อเกิดหรือความบันดาลใจอะไรเล่าถึงได้บังเกิด
 เป็นแนวความคิดและจินตนาการในการสร้างงานเหล่านี้ ?

จึงลองทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ พอจะตอบเป็นข้อๆ
 อย่างย่อได้ดังนี้คือ

1. ได้เรียนวิชาการวาดเส้น โดยเฉพาะภาพคน
 ภาพสัตว์ ด้วยระบบการเรียนการสอนตามหลักวิชาการ
 (Academic System)
2. ได้เรียนวิชาองค์ประกอบศิลปะ (Art Composition)
3. ได้เรียนวิชาทัศนียวิทยาแสงและเงา (Perspective
 and Shadow)
4. ได้เรียนวิชาค้นคว้าศิลปะไทยโดยเฉพาะจิตรกรรม
 ฝาผนัง (Research of Thai Art)
5. ได้เรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ที่น่าสนใจคือ
 สุนทรียภาพสมัยคลาสสิกของกรีกและปรัชญาสมัยเรอเนซองส์
 (Perfectionism)

6. ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้ยกย่องผลงาน
 ของบูรเกิลไว้อย่างสูง ชวนให้ประทับใจ และสนใจแนวทางของ
 ศิลปะพื้นบ้าน โดยพื้นเพถือกำเนิดมาจากชนบทอยู่แล้ว

วิชาการดังที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าเป็นพื้นฐาน
 (Foundation) ในการสร้างงานที่ค่อนข้างจะเด่นชัดกว่าวิชา
 จิตรกรรม ประติมากรรม จิตวิทยา ปรัชญา วรรณกรรม
 และอื่นๆ อีกหลาย ๆ วิชาที่ได้ร่ำเรียนมาเล็กๆ น้อยๆ

ประการสุดท้ายคงไม่ใช่วิชาอันใด หากเป็น
 ประสบการณ์ ความทรงจำเก่าๆ และจินตนาการถึงสิ่งที่
 ผ่านไปในอดีต เพราะได้เกิดมามีชีวิตอยู่ในชนบท และคิดว่า
 นั้นเป็นยุคทองในชีวิตของผู้เขียน

“ได้รับมอบเนติจากทหาร”
 ผลงานภาพพิมพ์ไม้แกะ
 ในช่วงปลายปี 1967
 (พ.ศ. 2510)

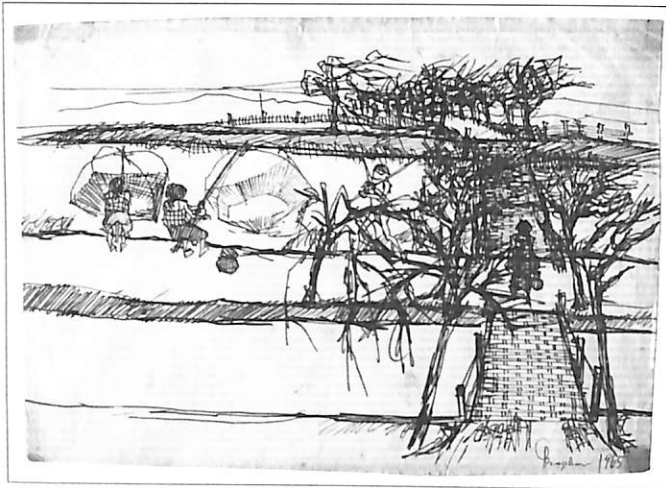
ผลงานยุคสุดท้ายเกิดขึ้นช่วงปี 2510-2513 (ไม่ได้
 นำมาจัดนิทรรศการในครั้งนี้) เป็นยุคสมัยที่โลกเกิดความวิตกกังวลด้วย
 สงครามเวียดนาม สังคมไทยอยู่ภายใต้เผด็จการทหาร ผู้อ่อนแอ
 ด้อยโอกาส ตกเป็นเหยื่อของความหายนะของสังคมที่ถูกทอดทิ้ง
 (“Abandon Society” : คึกฤทธิ์ ปราโมช) ประเทศไทยกลายเป็น
 ฐานทัพต่างชาติมาตรฐานทางด้านศีลธรรมบกพร่อง ปัญหาทั้งหลาย
 ทั้งปวงเหล่านี้บีบคั้นความรู้สึกและจิตวิญญาณของวิญญาณชนโดยทั่วไป
 ซึ่งเหมือนเด็กที่ไร้เดียงสาทั้งหลายในภาพที่ปรากฏ แท้ที่จริง
 เด็กเหล่านี้ไม่ใช่ตัวแทนของรูปร่างมนุษย์ หากเป็นตัวแทนของ
 จิตวิญญาณมนุษย์อันเป็นนามธรรม และถูกบีบคั้นด้วยสภาวะทาง
 สังคม สิ่งแวดล้อม และไม่ได้เป็นตัวแทนของกาลเวลา เพียงช่วงปี
 2510-2513 เท่านั้น หากพวกเขาเป็นตัวแทนจิตวิญญาณของ
 มนุษยชาติอยู่ทุกกาลและสมัย トラบที่ผู้คนส่วนใหญ่ ผู้ด้อยโอกาส
 ยังถูกเอารัดเอาเปรียบด้วยชนชั้นที่แข็งแกร่งและมั่นคงกว่าทางเศรษฐกิจ
 และตราบไคที่มีवलชนผู้ด้อยโอกาส ยังไม่สยบค้อมหัวให้กับความ
 อุดมคติทั้งหลายตราบนั้นแสงสว่างอันรำไรแห่งความหวังของมนุษย์-
 ชาติก็ยังคงพอเป็นสิ่งที่ชี้นำชีวิตอันมีดมของสัตว์โลกทั้งหลายทั้งปวง

ประพันธ์ ศรีสุตา

Works of art 1965

Graph 65

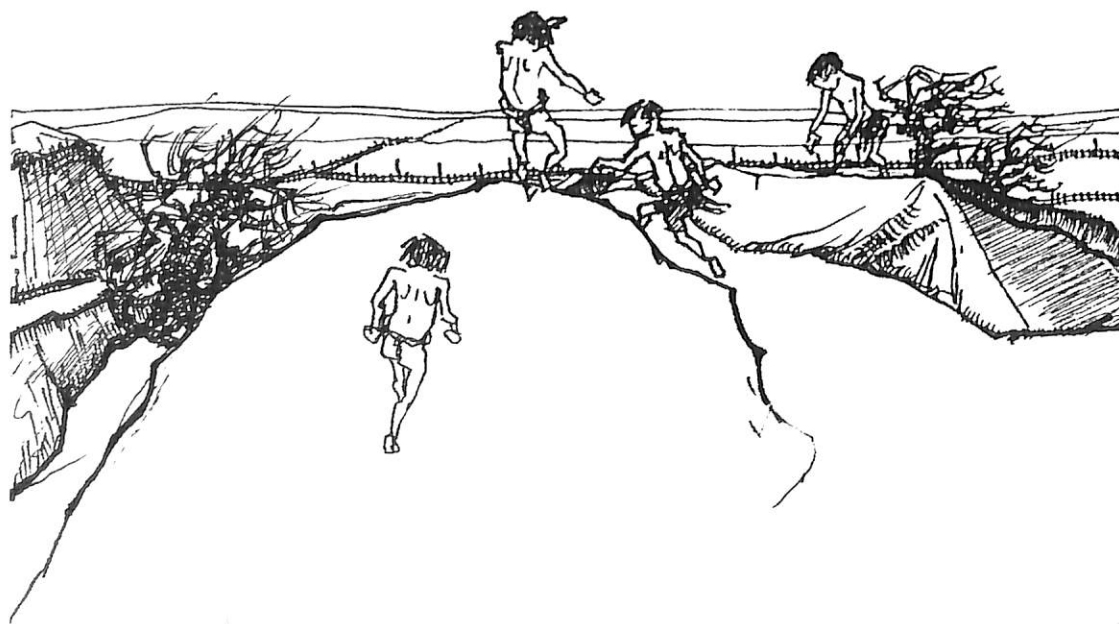

3

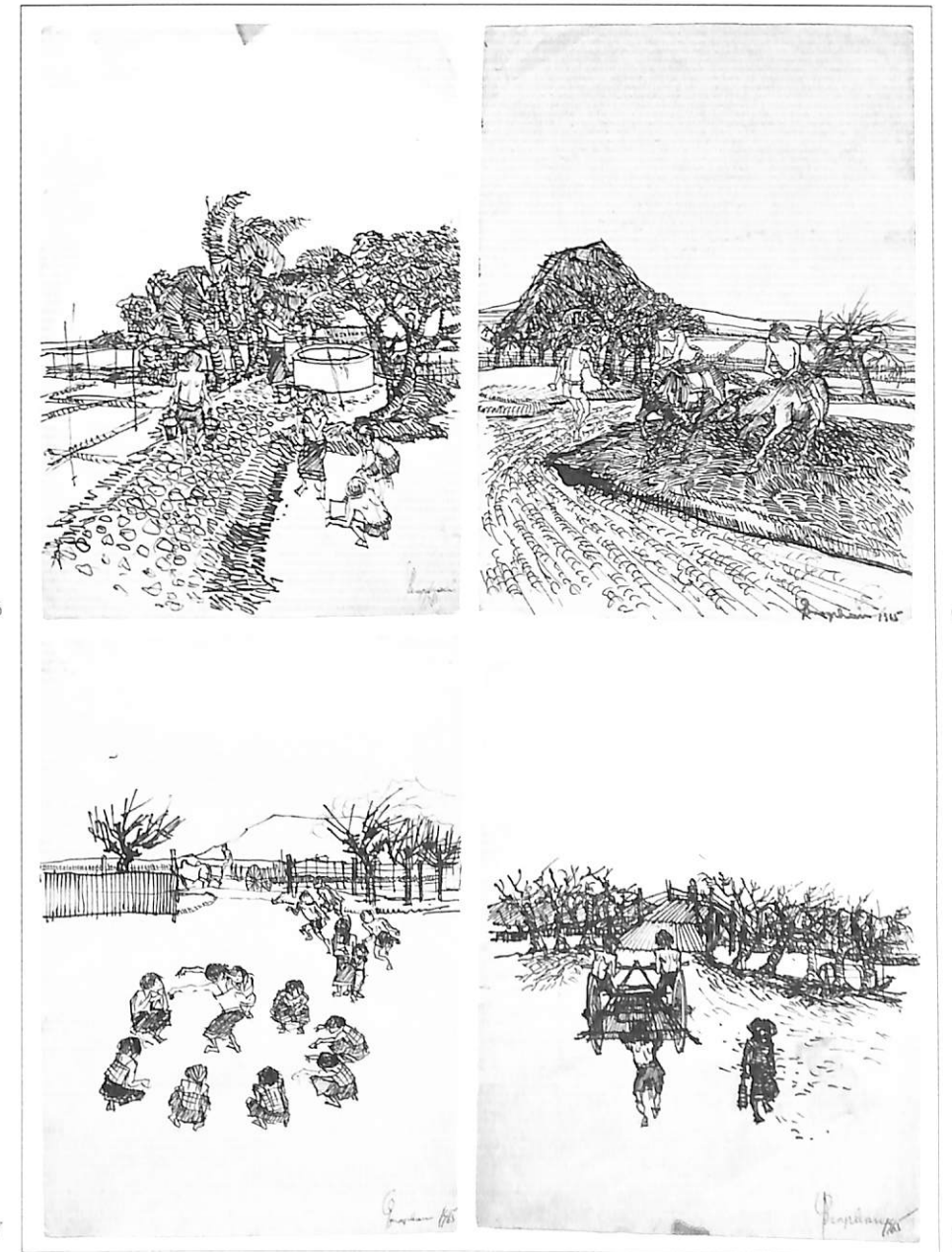

2

Rama IX Art Museum Foundation

Prasanna 1965

5

6

7

8

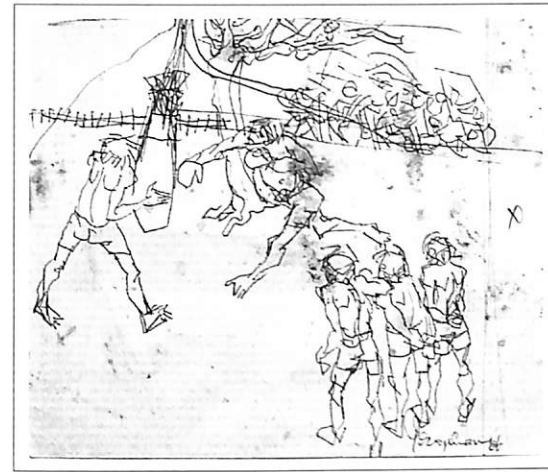
9

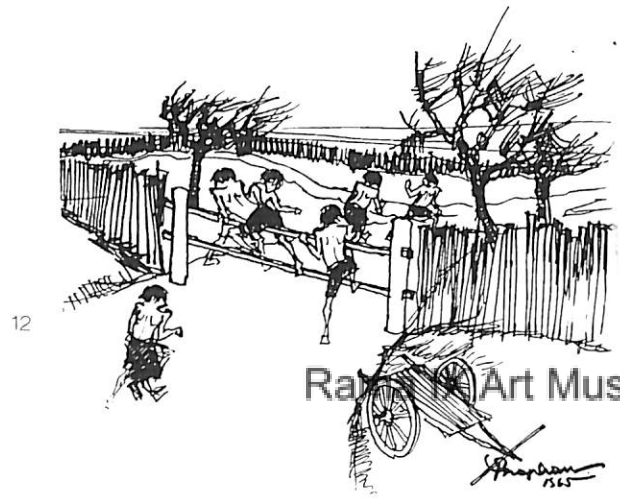
10

11

13

12

Ray Art Museum Foundation

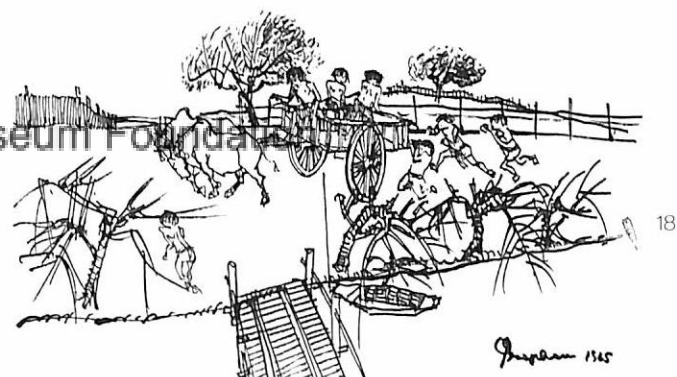
14

15
1966

15

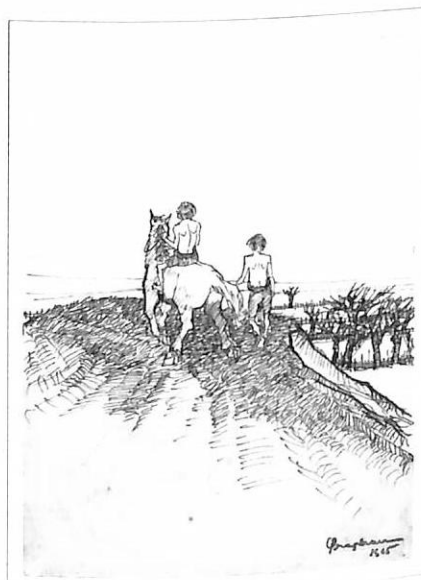
Rama IX Art Museum Foundation

18

16

17

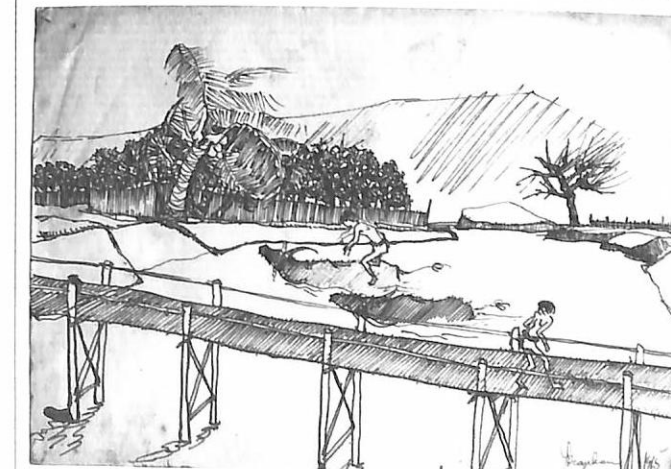
19

20

21

22